مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

صبورالله سیاسنگ ۲۰۲۴/۰۴/۱۲
پښتو ژباړه: رحمت آریا ۲۰۲۳ اکتوبر

د (میر اکبر خیبر)
د قتل پلټنه
۶۴ برخه

په پام کې ده چې په ۲۰۲۴ز کال کې د میر اکبر خیبر د قتل د پلټنې په هکله دوهم ټوک ولیکل سي. له دې کبله له ټولو ښاغلو لوستونکو په ځانګړي توګه د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند له لوړ پوړو او ټیټ پوړو غړو او عیني شهودو څخه هیله کېږي چې که د افغانستان د تأریخ د یوۀ ناسپړل سوي باب په هکله کره او ناویل سوي دقیق معلومات په لاس کې لري نو یا دې له ما سره او یا دې له لیکوال ښاغلي ډاکټر صبورالله سیاسنګ سره د برېښنالیک د پتو له لارې اړیکه ونیسي او دغه تشه دې ډکه کړي. مه پرېږدئ چې تأریخ په راتلونکي کې تحریف سي.
په درنښت

د معلوماتو راټولونکی: صبورالله سیاسنګ
برېښنا لیک پته: siasang@yahoo.com
پښتو ژباړه: رحمت آریا - اکتوبر ۲۰۲۳
د برېښنا لیک پته: RahmatArya@Rogers.com

د دوه وو خبرو اترو لړۍ
(سلیمان لایق او نور احمد نور)

غرزی لایق: داستان یو ځل بیا وواياست او د ۱۳۵۷ل کال د وري د میاشتي په ۲۳ یا ۲۴ چې سیاسي بیرو ته د حفیظ الله امین د ارتقاء موضوع په کې مطرح سوي وه، وواياست.
سلیمان لایق: په دې ناستي کې د ملګري میر اکبر خیبر د قتل مسئله هم ارزول کېږي. د حقایقو یو اړخ همدلته پروت دی. کله چې د خلق او د پرچم د دوه وو جناح ګانو وحدت رامنځته سو، د یوۀ سند پر بنسټ تره کي د دواړو جناح ګانو له لوري د بلامنازع رهبر په توګه ومنل سو او د افغانستان د خلق دیموکراتیک ګوند رهبر سو. د کارمل او تره کي تر منځ مذاکرات سوي ول. موږ کارمل اړ ایست او ومو ویل چې موږ د وحدت موضوع د بیرو په کچې نـۀ مطرح کوو. تاسو په خپله انشعاب کړی دی، لطفاً لاړ سئ وحدت وکړئ.
غرزی: دا چې وایاست د وحدت له تر لاسه کېدلو وروسته، کارمل دوهم منشي سو، سمه نـۀ ده؟
لایق: قطعاً سمه نـۀ ده. تره کي نـۀ منله. شرط ئې ایښی وو چې دوهم رهبر باید نـۀ وي؛ پرته له هغي زه وحدت نـۀ کوم. موږ د افغانستان په کچې واحد ګوند وو. کارمل په خپل حق او پوزیشن Position [موقف] قناعت نـۀ کاوۀ. له خپل حق څخه ئې پورته حق غوښت. د خواجه عبدالله انصار په وینا «عیب ما در آن است که از وقت پیش می خواهیم و از حق بیش » زموږ عیب په دې کې دی چې له وخته مخکي او ډېره ئې غواړو.» په کارمل تور ولګول سو چې که غواړئ بنسټیز وحدت رامنځته سي نو دوهم رهبر باید شتون ونـۀ لري. له همدې کبله کارمل په سیاسي بیرو کي پاتې سو،څکه موږ ئې تر همدې کچې زغملی سو. دا چې دوهم فرد دې سي، له وحدته وروسته موضوع ده. د وحدت په سند کې راغلي

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزي بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکي په ځیر و لولـئ

دي چې تره کي بلامنازع رهبر دی. موږ دا سند لاسليک کړ او سوګند مو وخوړ چې په خپلې ژمنې وفاداره پاتې کېږو. دا چې خلک وايي دوهم سړی دی (کارمل – ژ) وو، دا د کارمل له ځانګړتيا وو څخه دی. کارمل خپلې ګټې د ګوند تر ګټو، د هېواد تر ګټو، او د افغانستان د ولسونو تر ټولو ييزو ګټو غوره ګڼلې او خپل ځان يې مطرح کاوۀ. له پاڅون وروسته يو له بدبختيو څخه دا وه چې کارمل غوښتل د موازي رهبر په توګه وپېژندل سي. داسې نـۀ سوای کېدای.

غرزی: د استاد خيبر قضيه؟

لايق: د سياسي بيرو وروستۍ غونډه د تره کي په کور کې وسوه. فکر کوم د ۱۳۵۷ل کال د وري د مياشتې ۲۳ يا ۲۴ نېټه وه او له معمول سره سم، نوبتي غونډه وه. موږ د مطروحه آجندا پر موضوعاتو بحث درلود. سهار مو پېل کړې وه او د ماسپښين دوه يا دونيمې بجې پای ته ورسېدله. په دالان/ دهليز کې مو تګ ته چمتووالی نيوۀ او خپل بوټان مو اغوستل. تره کي له کوټې راووت او وئې ويل: غوښتل مې يوه بله موضوع په آجنډا کې شامله کړم خو زما له ياده وتلې وه. اوس مې په ياد راغله. مهمه ده، راځئ چې په دې هکله هم خبرې وکړو. موږ ټول بېرته لاړو او پر خپلو ځايونو کېښېناستو.

د غونډې نصاب پوره وو. د واحد ګوند د سياسي بيرو ټولو لس تنو غړو پينځو تنو: خلقيانو (تره کي، شاه ولي، زيری، ميثاق او پنجشيری) او پينځو تنو پرچميانو (کارمل، کشتمند، نور، بارق او لايق) د غونډې غړيتوب درلود.

تره کي وويل: حفيظ الله امين تل مراجعه کوي او وايي چې په سياسي بيرو کې بايد ومنل سي. د تره کي منطق دا وو چې امين ګوند ته ډېر خدمات کړي دي او اوس د ګوند نظامي برخه – د خلق د جناح برخه – چې لا تر اوسه د پرچم له نظامي برخې سره نـۀ ده توحيد سوې، هم د هغـۀ په واک کې ده. دغـۀ سازمان پخوا درې برخې درلودلې او هره برخه ئې د درې تنو – ميثاق، زيري او امين – تر نظر لاندې وه. امين غوښتنه کړې چې ښايي پېښې رامنځته سي او د پېښې په ورځ د درېواړو برخو توحيد ګران دی. (وئې نـۀ ويل د کودتا لپاره، خو اوس ئې بوی راځي، يعنی په نظر کې ئې وه.) نو وروسته موږ دغه برخې د امين تر نظر لاندې توحيد کړلې. اوس د نظاميانو برخه د امين په لاس کې ده. که ئې غوښتنه ونـۀ منل سي او د سياسي بيرو غړيتوب تر لاسه نـۀ کړي نو مأيوسه کېږي. امين يوه بله ځانګړتيا هم لري چې کولای سي په خپل سر تصميم ونيسي. داسې نـۀ سي چې مأيوسه سي او د عُقدې له مخې کوم عمل ته لاس واچوي او موږ له تر سره سوي عمل سره مخامخ کړي. د تره کي د خبرو معنی دا وه چې ښايي کودتا وکړي او خپل ماهيت مطرح کړي او زياته ئې کړه: امين بد سړی نـۀ دی، فعال دی. راځئ د ټولو احتمالاتو او امکاناتو په پام کې لرلو سره هغه د سياسي بيرو په غړيتوب ومنو.

په دې پسې ئې يوه بله تبصره هم وکړه او وئې ويل: ښايي پرچميانو ته چې ټول په واحد ګوند کې راټول سوي يو تشويش او انديښنه پيدا سي چې ګڼې خلقيان يو ځل بيا غواړي خپل ځان اکثريت جوړ کړي او موږ تصفيه کړي. ددې لپاره چې دغه انديښنه هم له منځه لاړه سي راځئ چې مير اکبر خيبر هم راولو. مهم، اغېزمن او پوه شخصيت دی. (د خيبر ستايل ئې ډېر وکړل). هغه به راولو چې د خلقي او پرچمي موازنه برابره سي. ښايي له هغـۀ څخه به وغواړم چې له امين سره نېږدې اړيکي ټينګې کړي. په ضمن کې ممکنه ده چې د امين يو شمېر "اضافه رَوي ګانې" هم د خيبر په وسيلې کنټرول کړو.

لنډه دا چې د تره کي خبرې دا وې: له دېخوا امين راولو او له هغې خوا خيبر. د سياسي بيرو د غړو شمېر دولس تنو ته رسوو. تره کي پوښتنه وکړه:ملګرو؟ ستاسو نظر څه دی؟ له ترديد او تبصرې پرته د ټولو لاسونه د تأييد په معنی پورته سول. تره کي وويل: ښه سوه چې ستاسو تأييد مې تر لاسه کړ، خو فيصله به اوس نـۀ کوو. خيبر راغواړم، ځکه چې هغه ستر شخصيت دی او مخامخ خبرې به ورسره وکړم. وګورم چې سياسي بيرو ته راتګ ګټور ګڼي او مني ئې که ئې نـۀ مني. ورپسې ئې کارمل ته وويل چې: خيبر ستاسو ملګری دی. هغـۀ ته خبر ورکړئ او ورته ووايئست چې په پلانکۍ ورځ راسه (ساعت او تأريخ ئې هم ياد کړ خو زما په حافظې کې پاتې نـۀ ده) يعنی دا چې راتلونکې غونډې ته دې خيبر راسي، موږ هره اونۍ په منظم ډول دا غونډه درلودله. کارمل دا دنده په خوښۍ او ورين تندي ومنله.

تره کي په دې خبرې خبر نـۀ وو چې د خيبر او کارمل تر منځ اړيکي د پخوا په شان د وروري او دوستۍ اړيکي نـۀ دي او ترمنځ ئې جدي تقابل موجود دی. البته، دا تقابل د کارمل له لوري له دښمنۍ ډک وو خو د خيبر له لوري مخاصمانه نـۀ وو. کارمل نـۀ غوښتل وحدت رامنځته سي ځکه چې په ګوند کې دوهم تن نـۀ وو سوی. کارمل وحدت په خپل خير نـۀ بلکه د خپلو شخصي ګټو مغاير ئې انګېرۀ. کارمل دا خبره په خولـۀ نـۀ راوړله، خو داسې طرحې ئې ورکولې او د خپلو فرکسيونونو په کړيو کې به ئې مطرحه کولې چې دا ښـۀ کار نـۀ دی. کارمل فرکسيون باز وو. خيبر به ليدل، اورېدل به ئې او مخالفت به ئې کاوۀ، ويل به ئې: د وحدت چانس بايد اخلال نـۀ سي. ددوی دواړو تر منځ مناقشه ډېره جدي سوې وه ان تر دې کچې چې له يو بل سره ئې خبرې نـۀ کولې. خيبر د کارمل د ليدلو زغم نور نـۀ درلود.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالېږلو مخکې په ځير و لولئ

غونډه پای ته ورسېده. زموږ اکثریت پخواني پرچمي ملګري د دهمزنګ له لوري خپلو کورونو ته تلل. خلقیان په بلې خوا لاړل. په دې حال کې کارمل نور طاقت رانـهٔ وو او وئـې ویل: ملګرو! تاسو دا خاین له خپلو خاینانه طرحو سره ولـیـد؟ تره کی هره ورځ د توطئـې په فکر کې دی. کارمل د تره کي له وړاندیز سره اختلاف نـهٔ بلکه مخاصمت څرګند کړ. البته چې کارمل مبالغه وکړه. ما ولـیـدل چې لا تر اوسه د وحدت په سند کې زموږ د لاسلیکونو رنګ نـهٔ دی وچ سوی نو ومې ویل: کارمل صاحبه! داسې خبرې دلته ولې اوس کوئ؟ ولې مو په غونډه کې تأییـد کړه؟ هماغلته به دې مطرح کړې وه او استدلال به مو کړی وو. دا خبره وحشتناکه ده. موږ څوک یو؟ د وحدت مدافع خو تاسو واست. لنډه دا چې موږ دواړو ډېـر پرخاش وکړ او هغه پخوانی د ملګرتوب مخه او رعایت هم له لاسه لاړ. له هغې وروسته، زه ورڅخه جلا سوم او "د افغان ستر پلورنځي/فروشګاه بزرګ افغان" سیمې ته راورسېدم. له دې چې زموږ کور په کارتـهٔ پروان کې وو، په ښاري بس کې کښېناسم. ستړی او ستومانه کور ته ورسېدم او د شپې تر نهو بجو پورې مې یو شمېـر کارونه وکړل او لیکنو ته مې رسېدګي وکړه.

د ټیلیفون زنګ راغی. غوږۍ مې پورته کړه. د خیبر غږ وو. وئـې ویل: یو ضروري کار دی. راځئ که درسم؟ له دې چې هغـهٔ فاضل، عالم، ملایم او هېـواد پال سړی وو او د عمر له اړخه تر ما مشر هم وو نو معمولاً به مې هغـهٔ ته ډېـر امتیاز ورکاوهٔ. خیبر زموږ په منځ کې په سیاست کې برکت او حیثیت وو. ورته مې وویل: دغه ده درځم. په ټکسي کې تر مکروریانو پورې لاړم. له ستړي مـهٔ سي وروسته مې ورته وویل: شپه ناوخته ده. زه مو څنګه وغوښتلم؟ کوم امر او فرمایش وي، راته ووایاست. وئـې ویل: بارق شفیعي راغلی وو او د کارمل له خولې ئـې وویل: خیـبـر صاحبه! زه او تـهٔ د پخوا وختونو ورونه او یو تن او روح یو. له یو بل څخه مو لږ لږ ګیلې کړې دي، خو موږ دواړه یو تن او یو وجود یو. خبر اوسئ چې سیاسي بیـرو ته ستاسو غوښتل کېـدل یوه توطئـه ده. له تاسو غواړم چې تره کي ته مناسب او پرېـکنده منفي ځواب ورکړئ. تره کي ته ووایاست چې نـهٔ غواړئ سیاسي بیـرو ته لاړ سئ. دا یوه توطئـه ده.

غرزی: توطئـه په دې خاطر چې امین سیاسي بـیـرو ته راروان وو؟

لایق: راز له کارمل سره وو. دا چې څه ئـې غوښتل موږ نـهٔ پوهـېـږو. هغه توطئـه ګر وو او دا هغه خبرې دي چې اورېـدلي مو دي او پوهـېږو چې تاریخ ته امانـتي خبرې دي. دا چې د کارمل باطني قصد څه وو ددهٔ په باطني نړۍ پورې ئـې اړه لرله. ما له خیبر څخه وپوښتـل: بارق ته مو څه وویل؟ وئـې ویل: لومړی خو مې هغـهٔ ملامت کړ چې تر پرون پورې کارمل ستا رهبر وو او امرونه ئـې تا منل. اوس هم تـهٔ او هم هاغه دواړه د سیاسي بـیـرو غړي یاست نو ولې مو د بل چا پیام ما ته راووړ؟ له دې چې تره کي له هغـهٔ څخه غوښتي دي چې پیام راته راوړي نو په خپله باید راغلی وای. تـهٔ ولې د قاصد په شان د کارمل امرونه اجراء کوې؟ اوس ئـې تر لاس لاندې نـهٔ ئـې، لاړ سه کارمل ته ووایه چې د ګوند بولندوی او د سیاسي بـیـرو د صلاحیت څښتن تره کی دی نو له دې چې د هغـهٔ له خوا بلل سوی یم، ورځم. دا نورې خبرې چې د ګوندي تګلارې او د ګوند د اصولو خلاف دي نـهٔ منم او تره کي ته ئـې وایم. تــهٔ هم کارمل ته ووایه چې نور داسې هدایات صادر نـهٔ کړي.

ومې پوښتل: استاده! آیا وډار سوئ؟ وئـې ویل: دا د ډار خبره نـهٔ ده، خو په وروسته پاتې هېـوادونو کې د همداسې لوبو عواقب کېـدای سي خطرناک اوسي. موضوع مهمه ده او ما مهمه وګڼله. ښه به دا وي چې یو شریف شاهد هم ولرو چې پوه سي څـه پـېـښ سوي دي.

ما فکر وکړ چې استاد خیـبر بې موجبه خبره لویوي خو ورپسې پېښو وښودله چې د هغـهٔ لـیـد لوری صحیح وو. سره له دې چې زه په خپله له کارمله ګیله مند وم ما ډېره تبصره ونـهٔ کړه او کور ته ستون سوم. مخکې مې له استاد سره بحث کړی وو، زه حیران وم چې له کارمل سره څه وکړو. تقوا نـهٔ لري، درواغ وایي، دوکه باز او چال باز دی، معلوماتي ژورتیا نـهٔ لري کټ مټ د یوهٔ Showman [د سټیج د مخې هنریال] په شان خواري کاږي (هڅې کوي) چې یو شمېـر کسان تر خپل طلسم لاندې راولي. ما وویل: کوښښ به وکړو چې د هغـهٔ پر ځای یو سالم رهبریت رامنځته کړو، خو خیـبر د خپلو دلایلو پر بنسټ تر خپل حمایت لاندې نـیوهٔ.

ما خیـبـر ته ځکه ډېـر درناوی درلود چې د افغانستان په تأریخ کې یو بې تکراره شخصیت وو، خود ګذري ئـې درلوده، هـېـڅـکله ئې د خپل ځان په اړه فکر نـهٔ کاوهٔ او په بشپړ ډول د کارمل برعکس وو. کارمل پر ځان مین وو، خیـبـر په ولس او پرګنو مین وو، کارمل تورې او باتې ویشلې او خـیـبر ریـالیست وو، انقلابي کلان کارۍ او انقلابي نمایي ئـې نـهٔ درلوده.

کور کې وم. شپه تـېـره سوه. سهار مهال د نهو بجو په شاو خوا کې یو ځل بیا زنګ راغی. په زړو مکروریانو کې د بازارک آپارتمان له عمومي سکه انداز ټیلیفون څخه اړیکه ټینګه سوې وه. خیـبر وویل: موضوع پرمختګ کړی دی،

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

راځه چې له نېږدې سره وګورو او مشوره وکړو. که درته سخته وي، زه په خپله درځم. ومې ویل: زه ځان تاسو ته در رسوم.

له سلام علیک وروسته ئې وویل: نن نور احمد نور راغلی وو. هماغه د بارق پیغام ئې تکرار کړ او زیاته ئې کړه چې کارمل صاحب جدي سپاربښتنه کړې چې دغهٔ خاین تره کي، د قبیلې دغې منفي ښکارندې/ پدیدې ته منفي ځواب ورکړئ تر څو پوه سي چې تاسو دغه توطئه درک کړې ده. ما وپوښتل: کومه توطئه؟ تشریح ئې نهٔ کړه او وئې ویل: کله چې موږ وایو دا توطئه ده، یعنې دا چې په رښتیا یوه توطئه ده. ما نور «احمد نور» ته خپله هماغه مخکینۍ خبره وویله چې که دا خبره نامعقوله وه نو ولې دې د سیاسي بیرو په هماغې غونډې کې مطرح نهٔ کړه؟ کارمل ددې صلاحیت نهٔ لري چې د ګوند د رهبر د تکل/ ارادې ضد اوسي. زه په خپله د خپل ځان په هکله تصمیم نیسم. تاسو ما ته هدایت مهٔ راکوئ. هیله کوم بېرته لاړ سئ. نور «احمد نور» جدي سو او وئې ویل: خیبر صاحبه! که داسې کار وکړئ، تاسو ته خطرناکه تمامېږي. پوښتنه مې وکړه: کوم خطر؟ ولې خطرناکه؟ وئې ویل: دا کومه ساده مسئله نهٔ ده. په دې لاره کې به خپل سر له لاسه ورکړې، یعنې وبه وژل سئ. ومې پوښتل: څوک به ما ووژني؟ نور «احمد نور» وویل: " دا زهٔ. دا زهٔ." خبرې مو پای ته ورسېدلې او ووت. قضیې تر دې ځایه پرمختګ کړی دی او په نامطلوبه لور روانه ده، بیا مې هم وغوښتل چې په منځ کې دې یو شریف شاهد وي. له دې چې نور «احمد نور» په سیاسي بیرو کې تر ټولو ځوان وو او د ځوانانو په شان به هسکه غاړه روان وو، نو له ځان سره مې وویل: هغهٔ یوه اضافي خبره کړې ده او نباید جدي وانګېرل سي.

زه کورته لاړم او فکر کوم دوه ورځې ورسته خیبر د مطبعې د دیوال شا ته ووژل سو. خیبر د عادت له مخې مازیګري د ګرځېدلو لپاره له کوره دباندې وت، کله به ان تر نوي ښار او باغ ِ بالا پورې روان وو او د عامې روغتیا له څلور لارې او د مکروریانو له پلهٔ څخه به تېر سو. هغه ورځ غوربندي هم ددهٔ لیدلو ته ورغلی وو. ښایي په هماغه ورځ خیبر د غوربندي تر کوره پورې تللی وي او هغه ئې تر کوره پورې رسولی وي او له بل لوري یوازې راغلی وو. دا چې ولې له کارمل څخه د غوربندي، او له غوربندي څخه د کارمل بد راتلل، دلیل ئې دا وو چې کارمل څو څو ځله دا خبره کړې وه چې: غوربندي خیبر خرڅ کړ اووئې واژهٔ. اوس په دې هکله د غوربندي په اړه ډېر تبصره نهٔ لرم. غوربندي د خیبر د مرید په شان وو. د مرګ تر شېبې پورې د خیبر پر وړاندې د هغهٔ ارادت او اخلاص بدل نهٔ سو. ناممکنه ده چې غوربندي دې قاتل اوسي او یا دې قتل ته زمینه برابره کړې وي. ښایي په خپله کارمل صاحب غوښتل په یوهٔ غیشي دوه مرغۍ وولي.

د شپې مهال وو چې د ټیلیفون زنګ راغی. غوږۍ مې پورته کړه. وئې ویل: پولیس یم. خیبر وژل سوی دی. له دې چې تاسو د هغهٔ خپلوان یاست غواړم تاسو راسئ. زما مېرمنې وویل: که هغه ئې وژلی وي نو تا هم وژني. په دې پلمې تاسو هم غواړي چې ورسئ او ومو وژني. ما په ځواب کې وویل: لایق کور کې نهٔ سته. زوی ئې دلته دی. که غواړئ هغه به درولېږم. له هغهٔ وروسته تاسو [غرزی لایق] ولاړئ، هر څه دې له نېږدې په خپلو سترګو ولیدل او موږ ته دې خبر راکړ چې خیبر کاکا ئې د «مطبعې - ژ» جادې په غاړه کې وژلی دی. قتل د کارمل او نور «احمد نور» د صلاحیت په حدودو کې ترسره سوی او عملي سوی دی.

غرزی: تاسو وویل چې خیبر له تره کي سره د تصادف له مخې لیدلي ول. دا خبره سمه ده؟

لایق: سره له دې چې د سیاسي بیرو له غونډې وروسته خیبر له تره کي سره ونهٔ لیدل، خو قصه ئې وکړه چې څو ورځې مخکې ئې یو بل د منډوي مخې کې لیدلي ول. تره کي، خیبر ته ویلي ول چې غواړم تاسو او امین د سیاسي بیرو غړیتوب ته راپورته کړم. د وحدت او هم د ګوند د راتلونکي لپاره سیاسي بیرو ته ځکه پراختیا ورکوو چې د ګوند د ملاتړ لپاره مهم کار دی. د خیبر او د تره کي د خبرو جزئیات او د تفصیل اجزا مې په یاد نهٔ دي.

غرزي: په ګوند کې دننه دا ویل کېږي او پوښتنه کوي چې هر هغهٔ څه چې ستاسو په ذهن کې ول او ورباندې پوهېدئ، ولې مو دباندې نهٔ دي را ایستلي؟ ولې؟ ګڼې دا چې په موقع نهٔ دي مطرح سوي؟

لایق: د خلقیانو او پرچمیانو وحدت زښت ډېر مهم وو. د وحدت کال لا پوره سوی نهٔ وو چې دولت ئې اشغال کړ. دغه کودتایي پاڅون، د ګوند پاڅون نهٔ وو. خلک په غلطه پوه سوي دي. پاڅون، د حفیظ الله امین پاڅون وو. په یوازې سر ئې تصمیم ونیوهٔ چې په خپلو وسلوالو ځواکونو باندې دولت راوپرځوي، دقیقاً هماغه خبره سوه چې تره کي ئې مخکې له مخکې اخطار ورکړی وو. دا چې ولې ګوند د کودتا تر شا ودرېد او د دولت بنسټ ئې کښېښود ځکه وو چې بل چانس ئې نهٔ درلود. داؤود خان د خپل رعب، سوابقو او په ټولنه کې د شخصیتي انعکاس له مخې له خپلې کودتا وروسته یو ضعیف دولت درلود کټ مټ لکه د شګو د دیوال په شان. څو تنه احساساتي ځوانان ئې پر ځان راټول کړل او د خپل دولت بنسټ ئې کښېښود. خپله کورنۍ ئې پر ضد وه. خلک دودیز او سلطنت پرسته ول، خلک د چا په خبره " پادشاه، د خدای سیوری"، ورڅخه ناراضه ول. داؤود پیاوړی بنسټ نهٔ درلود، نو ځکه ئې ونهٔ سوای کولی تر ډېره پاتې سي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

په یوۀ فشار سره وځپل سو او پر ځمکه کښېناست. ګوند د امین د کودتا تر شا له درېدلو پرته بل هېڅ چانس نـۀ درلود. مجبور وو یو شی جوړ کړي. څه به ئې کړي ول؟ آیا موږ کولی سوای بل دریځ ونیسو چې ګوند مخکې له وخته Involve]دخیل[نـۀ سي؟ ګوند د دولتي واکمنۍ لپاره په داسې حالت کې واقع وو چې په خپله ئې سیک او قوت نـۀ درلود، ټوله ډډه او تکیه ځای ئې د افغانستان او د شوروي اتحاد په دوستۍ وو. شوروپانو زموږ په یو شمېر رهبرانو - د کارمل په ګډون- هم اعتقاد نـۀ درلود ځکه هغوی فکر کاوۀ چې دوی خورده بورژوا ګان دي او ځانونه ئې په انقلابي ګوند پورې نښلولي دي. په داسې کودتا کې چې پایله ئې د خلق د ډیموکراتیک ګوند په واکمنۍ واوښتله ښایي د خیبر د مرګ motif]ټکان[هم مرسته کړې وي. له قراینو داسې ښکاري چې حفیظ الله امین هم یوۀ motif ته اړتیا لرله چې پر بنسټ ئې وکولای سي پوځیانو ته وایي چې پورته سئ. تره کي ئې زنداني کړی وو. په هغـۀ ډول چې د خیبر د جنازې لمانځنه وسوه، هلته تېروتنې هم په کې وسوې. د داؤود په حکومت کې دننه ښې لاسو داسې غوښتنه وکړه: " ژر ئې ونیسه، وهه ئې، بندي ئې کړه او وئې وژنه" په لومړیو کې زړۀ نا زړۀ وو خو کله چې خپله وروستۍ پرېکړه ئې وکړه او مشران ئې زنداني کړل نو پاڅون وسو.

ولې مې افشاء نـۀ کړه؟ دا خبرې مې چې مخکې نـۀ وې ویلي دلیل ئې دا وو چې ما دا خبره مصلحت ګڼله. که خبره افشاء سوې وای، خلقیانو او پرچمیانو د سترګو په رپ کې یو بل خوشې کول او په ګوند کې دننه اختلافات جدي کېدل. نوی پاڅون سوی وو، او له دې چې د پایښت لپاره ئې کومه guarantee]ضمانت[نـۀ درلودله نو خبره ژر تر ژره شنـېدله، په پایله کې ټولنه د انارشیزم پر لور خوځېدله او هغه مهال بیا ټولول ئې ګرانـېدل. دا چې سمه ده که نا سمه دا خبره ما مصلحت ګڼله.

په دې کې هېڅ شک نـۀ لرم چې د خیبر قتـل، د ګوند له منځه تر سره سوی دی. ما په خپلو سترګو نـۀ دي لیدلي چې نور «احمد نور» یا کارمل یا کوم بل چا دې ورباندې ډزې کړې وي. خو پخواني سوابق مې چې پورته یاد کړل سړی تفکر ته مجبوره کوي. په دې معنی چې دوی په کې involve ول/ ښکېل ول. که ئې «لاس –څ» نـۀ درلود نو ولې ئې په عصبانیت او ټینګار خیبر ته ویلي ول: ستا دغه کارونه به ستا د قتـل موجب او د مرګ سبب وګرځي؟

وروسته چې ما پلټنه وکړه، ومې موندل چې زموږ په ګوند کې دننه د ګوند له ارادې دباندې، په ټاکل سویو افرادو او ټاکل سویو کړیو پورې اړوند نور کوچني ګوندونه او واړۀ واړۀ فرکسیونونه موجود ول. ان ما واورېدل چې زموږ په ګوند کې دننه او زموږ د تشکیلاتو په منځ کې، یو مخفي پینځۀ کسیز تروریستي سازمان هم وو چې یو شمېر رهبرانو د ټاکلو مسایلو د حل او فصل لپاره دغه سازمان جوړ کړی وو- تر څو – ددغۀ او هغۀ په وژلو سره – خپل پروګرامونه پرمخ یوسي. زه تر اوسه مشخصاً دې پایلې ته نـۀ یم رسـېدلی چې څوک دي. زه ددې کړۍ د موندلو په لټه کې یم. زه هیله مند یم چې د ګوند غړي دا مسئـله بوی/استشمام کړي او پلټنه وکړي ترڅو دا غوټه نوره خلاصه سي. ښایي موږ ان تر مشخصو قاتلینو پورې ورسېږو چې چا په خیبر باندې ډز وکړ. دغه پینځـۀ تنـه څوک ول؟ که پینځـۀ تنه نـۀ ول، شپږ تنـه، دوه تنـه، درې تنه ول، خو هېڅ شک نـۀ لرم چې دا قتـل د ګوند له منځه تر سره سوی دی. دا چې وروسته حزب اسلامي او جمعیت اسلامي د کوچنیو سیمه ییز شبنامو په خپرولو سره د خیبر د قتـل مسؤولیت پر غاړه واخیست، بل دلیل لري. هغوی نوي پاکستان ته کډوال سوي ول او له پاکستان سره ئې نوې سیاسي معاشقه پیل کړې وه. نو له دې کبله ئې داسې وښودل چې ګڼې موږ وژلی دی او دا هم زموږ لاسته راوړنه. زما باور نـۀ کـېږي چې هغوی دې وژلی وي او یا ئې د]خیبر د قتـل نقشې تهـ[لاسرسی لرلی وي.

نور بیا

د نور احمد نور غبرګون

(۲۰۲۱ز کال د اپریل ۲۶)...

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د ښاعلی رحمت آریا د آرشیف: [لینک]

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ